

Χημικά και βιολογικά όπλα

ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ τους λόγους για τους οποίους η ιστορία βρίθει παραδειγμάτων χρήσης χημικών και βιολογικών όπλων, φτάνει κανείς εύκολα στο συμπέρασμα ότι οι λόγοι αυτοί παραμένουν οι ίδιοι στο πέρασμα των αιώνων. Τα όπλα αυτά έχουν την ικανότητα να πλήττουν μαζικά και από απόσταση. Έτσι, μεγιστοποιούν τις απώλειες και καταρρακώνουν το ηθικό της άλλης πλευράς, ενώ ταυτοχρόνως κοστίζουν λιγότερο από τα συμβατικά όπλα.

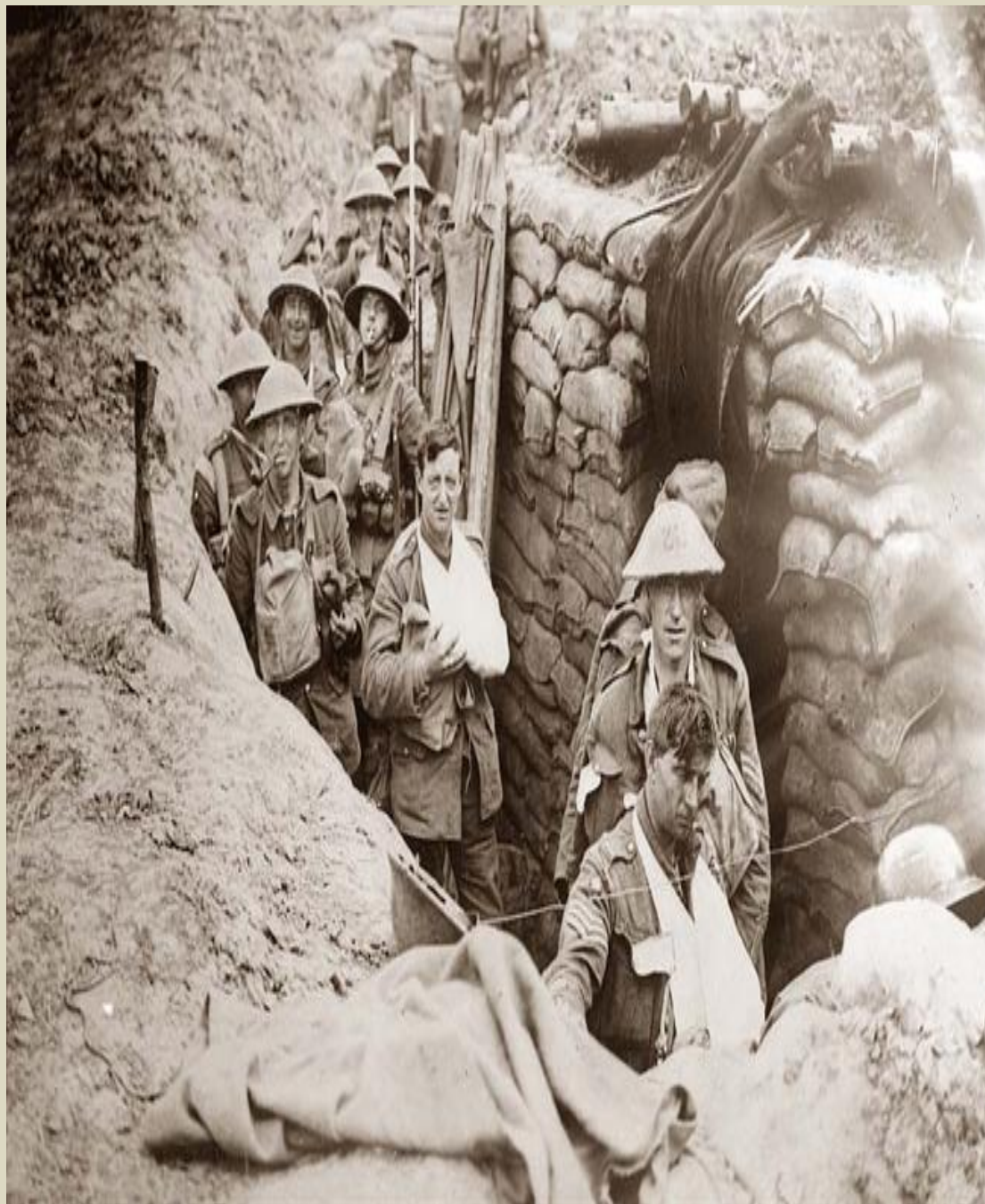
Πρεμιέρα των ασφυξιογόνων

Βρετανοί στρατιώτες
ετοιμάζονται για επίθεση
με αέρια φορώντας μάσκες
και βρεγμένες γάζες.
Συνολικά, στον Α΄
Παγκόσμιο Πόλεμο
χρησιμοποιήθηκαν 113.000
τόνοι χημικών ουσιών που
προσέβαλαν 1.300.000
άνδρες εκ των οποίων
πέθαναν οι 91.000.

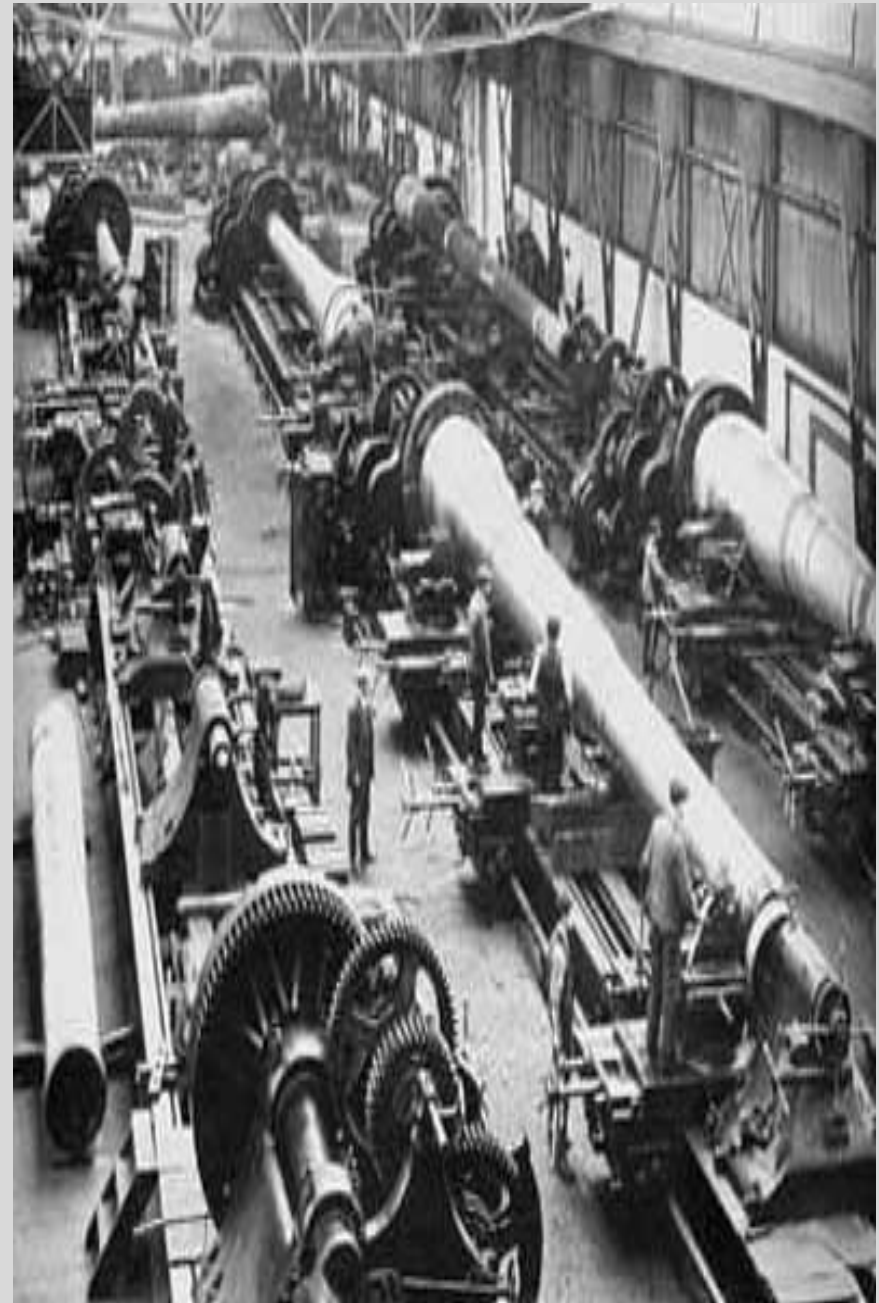
Την ημέρα εκείνη, το απόγευμα γύρω στις 5, οι Γάλλοι στρατιώτες είδαν ένα πρασινοκίτρινο στρώμα «ομίχλης» να κινείται προς το μέρος τους, από τις γερμανικές γραμμές, και να τους καλύπτει. Αμέσως άρχισαν να νιώθουν δύσπνοια και έντονο τσούξιμο στα μάτια που προκάλούσε άφθονα δάκρυα. Το πρασινοκίτρινο αέριο γέμισε τα χαρακώματα. Πανικόβλητοι, οι στρατιώτες έτρεχαν να ξεφύγουν, αλλά η ταχύπνοια λόγω του τρεξίματος τους υποχρέωνε να εισπνέουν όλο και περισσότερο χλώριο (αυτό ήταν το αέριο).

Η 22α Απριλίου του 1915 θεωρείται ως η ημέρα επίσημης εμφάνισης του χημικού πολέμου στην ιστορία της ανθρωπότητας. Στο Υπρ του Βελγίου, τα συμμαχικά και τα γερμανικά στρατεύματα ήταν παρατεταγμένα στα χαρακώματα. Η μάχη κρατούσε μήνες, αφού σπάνια οι αντίπαλοι έβγαιναν από τα χαρακώματα.

Παρά το γεγονός ότι οι «ατομικές βόμβες» αποτέλεσαν από τη δεκαετία του 1940, και συνεχίζουν να αποτελούν μέχρι σήμερα, το αποτελεσματικότερο όπλο μαζικής καταστροφής, τα χημικά και, ιδιαιτέρως, τα βιολογικά όπλα έχουν επανέλθει στο προσκήνιο όχι τόσο ή μόνο για τις δυνατότητές τους στη μάχη όσο για την πιθανότητα χρήσης τους από τρομοκρατικές οργανώσεις. Για ευνόητους λόγους, η πιθανότητα αυτή συχνά υπερεκτιμάται από τις κυβερνήσεις οι οποίες ανακάλυψαν τη χρησιμότητα της «επικείμενης απειλής» και του φόβου που προκαλεί στην εξυπηρέτηση ευρύτερων πολιτικών στόχων. Εκτός από τους ανθρώπους, είχε αλλάξει μορφή και το τοπίο αφού, υπό την επίδραση του χλωρίου, τα πράσινα φύλλα των δένδρων άσπρισαν και τα λουλούδια άλλαξαν χρώματα! Εκτός από το χλώριο, χρησιμοποιήθηκαν στον ίδιο πόλεμο το φωσγένιο και, πολύ λιγότερο, το διφωσγένιο. Τα δύο τελευταία ασφυξιογόνα έκαναν επίσης την «πρεμιέρα» τους στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, προκαλώντας ποσοστό 80% από τους θανάτους που συνολικά προήλθαν από ασφυξιογόνα.

Νευροτοξικά αέρια

Τον Μάρτιο του 1968, στο πλαίσιο μιας στρατιωτικής άσκησης, ρίχτηκε από αεροπλάνο μια ποσότητα αερίου VX σε μια περιοχή στο Τέξας. Όμως, μια μικρή ποσότητα της ουσίας είχε μείνει στο ντεπόζιτο του αεροπλάνου και διασκορπίστηκε στον αέρα, καθώς το αεροπλάνο έπαιρνε ύψος. Το αποτέλεσμα ήταν 6.000 πρόβατα που βρίσκονταν στην περιοχή να βρουν τραγικό θάνατο. Το VX ανήκει στις «προηγμένες» νευροτοξικές ουσίες και ανακαλύφθηκε στις ΗΠΑ το 1958.

Καυστικές ουσίες

Το «αέριο μουστάρδας» παρήχθη για πρώτη φορά το 1822, αλλά οι επιβλαβείς επιδράσεις δεν ανακαλύφθηκαν παρά το 1860. Ονομάστηκε έτσι επειδή μια μέθοδος παραγωγής του απέφερε ένα μη καθαρό, καστανοκίτρινο υγρό που μύριζε σαν μουστάρδα. Χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά ως χημικό-καυστικό όπλο στο τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και προκάλεσε βλάβες στους πνεύμονες και στα μάτια, σε πολλούς στρατιώτες. Πολλοί από αυτούς υπέφεραν από πόνους 30-40 χρόνια μετά την έκθεση, κυρίως ως αποτέλεσμα των τραυματισμών των ματιών και χρόνιων αναπνευστικών διαταραχών. Άνδρες εκ των οποίων πέθαναν οι 91.000. Το 80% αυτών που προσβλήθηκαν από υπερίτη και επέζησαν έπασχαν από χρόνια βρογχίτιδα και πολλοί πέθαναν από καρκίνο στους πνεύμονες, αφού ο υπερίτης έχει μεταλλαξιγόνο δράση.

Κατά τη διάρκεια του πολέμου μεταξύ του Ιράν και του Ιράκ την περίοδο 1979-1988, το Ιράκ χρησιμοποίησε μεγάλες ποσότητες χημικών ουσιών. Περίπου 5.000 Ιρανοί στρατιώτες αναφέρθηκε ότι φονεύθηκαν, το 10-20% από αέριο μουστάρδας. Επιπλέον, 40-50.000 τραυματίστηκαν. Ένα σοβαρό αποτέλεσμα των πολεμικών συρράξεων στις οποίες χρησιμοποιείται αέριο μουστάρδας είναι το ότι το ιατρικό σύστημα επιβαρύνεται με μεγάλο αριθμό τραυματιών, που έχουν ανάγκη από μακροχρόνια και απαιτητική περίθαλψη.

Σήμερα εξακολουθούν ακόμα να σημειώνονται περιστατικά στη Σουηδία, όπου άνθρωποι προσβάλλονται από το αέριο μουστάρδας. Σε αυτούς περιλαμβάνονται ψαράδες που εκτίθενται σε αέριο μουστάρδας που έρχεται στην επιφάνεια με τα αλιευτικά δίχτυα. Η ρίζα του προβλήματος βρίσκεται στην απόρριψη χημικών όπλων στα νερά έξω από τις ακτές της Δανίας και της Σουηδίας, μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Πολλά αλιευτικά λιμάνια στη νότια Σουηδία και τη Δανία διαθέτουν μέσα περίθαλψης για τα άτομα που τραυματίζονται και για την απολύμανση εξοπλισμού μολυσμένου από αέριο μουστάρδας. Ορισμένα μέσα αντιμετώπισης υπάρχουν και στα αλιευτικά σκάφη.

Χημικά απόβλητα

Οι Ιταλοί, οι Ούγγροι, οι Ιάπωνες, οι Γάλλοι, οι Ρώσοι και οι Αμερικανοί, καθώς επίσης και οι Γερμανοί, τελειοποίησαν όλοι το αέριο μουστάρδας, το φωσγένιο και παρόμοιους παράγοντες, κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Παρότι δεν τα χρησιμοποίησαν, οι χώρες αυτές συγκέντρωσαν τόσο μεγάλες ποσότητες χημικών πολεμοφοδίων που η απόρριψή τους δημιούργησε ένα τεράστιο πρακτικό πρόβλημα, ένα πρόβλημα που θα ήταν κυριολεκτικά ανυπέρβλητο στον σημερινό, πιο συνειδητοποιημένο περιβαλλοντικά κόσμο. Σε εκείνα τα χρόνια της μεγαλύτερης «αφέλειας», ωστόσο, τα χημικά πολεμοφόδια απλώς κατέληξαν στα βάθη όλων σχεδόν των ωκεανών του κόσμου, μέσα στα αμπάρια άχρηστων πλοίων που βυθίστηκαν...

Το αέριο μουστάρδας είναι ουσία πολύ απλή στην παρασκευή της και μπορεί, συνεπώς, να αποτελέσει «πρώτη επιλογή» όταν μια χώρα ή οργάνωση χωρίς πολλά μέσα αποφασίσει να κάνει χημικό πόλεμο. Ο λεβισίτης (κωδικός L), που πήρε το όνομά του από τον Lewis που τον ανακάλυψε, ανήκει στις αρσενικούχες καυστικές ουσίες. Έχει ανοιχτό καστανοκίτρινο χρώμα και οσμή σαν τα γεράνια. Προκαλεί τις ίδιες βλάβες με το αέριο μουστάρδας, αλλά σε πιο έντονο βαθμό. Τα συμπτώματα, όμως, αρχίζουν αμέσως και όχι με καθυστέρηση ωρών, όπως με το αέριο μουστάρδας.

Πώς το δακρυγόνο, από όπλο του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου, χρησιμοποιήθηκε ως μέσο καταστολής του «εσωτερικού εχθρού» από τις αστυνομίες!

Είναι γνωστό ότι τα «δακρυγόνα», οι χημικές ουσίες που οι αστυνομίες όλης της υφελίου χρησιμοποιούν ως μέσα καταστολής διαδηλώσεων, από την άποψη του ισχύοντος διεθνούς δικαίου συνιστούν πολεμικά όπλα, η χρήση των οποίων στις διακρατικές συγκρούσεις συνιστά έγκλημα πολέμου (βλ. «Ιός» 26.1.2002).

Μάλλον άγνωστη παραμένει, αντίθετα, η προϊστορία τους: το γεγονός, δηλαδή, πως κατασκευάστηκαν ακριβώς για να χρησιμοποιηθούν ως πολεμικά όπλα στα πεδία των (πραγματικών) μαχών. Η δε εισαγωγή τους στο αστυνομικό οπλοστάσιο έγινε μόνο μετά από έντονους προβληματισμούς και αντιπαραθέσεις. Η πρώτη μαζική χρήση «δακρυγόνων» σημειώθηκε από το γαλλικό στρατό τον Αύγουστο του 1914, στις αρχές του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου.

* Συγγραφέας του βιβλίου «Χημικά και Βιολογικά Οπλα» (εκδ. Αρχιπέλαγος), διευθυντής του ένθετου της «Καθημερινής» Popular Medicine.

<http://episkiasis.wordpress.com>

Copyright: <http://www.kathimerini.gr>

<http://3lyk-korop.att.sch.gr/>